ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ· ԹԻՒ 7· ՄԱՍԻՍ 15 ՄԱՐՏ· 1852

Տարեկան գինն է 100 ղուռուշ։
Վեցամսեայ » » 55 »
Մէկ ծանուցումը տողն 40 փարայ է։
Երկու » մէկ ամիսը » 30 » »
Չորս » » » » 20 » »
Սորագրութիւնները կանխիկ են։
Սորագրութիւնները ամեն ամսոյն 1 ին և 16 ին կը սկսին։

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

ԱՕԳՈՒՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Դուրս երթալիք լրագիրներուն համար ծախքը առնողին վրայ է։
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն, խմբագրին պիտի ուղղուի. և ասոնց համար ծախքը իրեն կողին վրայ է։

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ

Սրբազան Ներսէս Կաթուղիկոսին երկու հովուական նիրը։ – Սրբազան պատրիարքի փոխանորդին և պ. Գալուստին ճանապարհորդութիւնը։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մեծարգոյ Փուատ էֆէնտիին ճանապարհորդութիւնը։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ։

ԳԱՂԼԻԱ։ Օրենսդիր ժողովոյն անդամներուն ընտրութիւնը։ – Գաղղիոյ դրամատեղանին և կառավարութեան մէջ եղած պայմանագրութիւնը։ – Պ. Պոշէի դատապարտութիւնը։ – Գաղղիական Ափրիկէի ճախորդ լուրերը։

ԱՍԳԱՆԻԱ։ Տէրպի կամին խօսած ճառը։

ԻՏԱԼԻԱ։ Աւստրիոյ կայսեր Վենետիկէն ելլելը։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ռուսիոյ դեսպանին օգոստոսի 4 կայսեր ներկայացնելը։ – Նոյնպէս Բրուսիոյ դեսպանին։ – Ռուսի և Գաղղիոյ դեսպաններուն մայրաքաղաքէս մեկնիլը։ – Հռոդոսէն գրուած նամակ մը։ – Նաւակի մը ընկղմիլը։ – Գողութիւնք։ – Դատաստան մը։ – Մէհէմմէտ Ռէշիտ փաշային դարձը։ – Ռումէն Տէֆթոսի Գաղղիոյ ծովակալին ապատուիլը։ – Ամնական նոր տեսակ մը։ – Պահէնի քաքուսիի կողմերը կրակ ձգելու փորձ մը։ – Մեսիրի պահրի շրգենաւուն համար եղած կարգադրութիւնը։ – Յարգամեծար Սէրաֆէն Սանտա աղային սպան մահը։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ։ Երկրագործութեան էական պայմանները. և այս արհեստը աղգիս մէջ զարգացնելու հնարաւոր եղանակ մը։ – Անգղիոյ թղթաբերութեան բարեկարգութիւնը։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ։ Շաբթուս վաճառքը։ Դրամոց արժողութիւնը։ Փոխանակութիւնք։ Վաճառի գիները։ – Ծովային լուրեր։

ԱՕԳՈՒՅԻՆ

Ամսոյս 12 ին Կալկաթայի Էկգու

պոն Ղրիմեցի. այլ ոչ անագան ընկալաք զգրութիւն նորին Պայծառութեան հանդերձ գրով դեսպանին որ 'ի Թէհրան, որով ծանուցեալ վասն վախճանի Յովհաննէս Եպիսկոպոսի Ղրիմեցւոյ, առաջնորդէին մեզ ոչ ա-նագան կարգել վասն նոր Ղուղայի առաջնորդ արժանաւոր, որոց 'ի 11 յուլիսի համարոք 137 և 138 ծանուցաք մեք յաղագս խնդրելոյ 'ի մէնք հասարակութեանն Ղուղայու վասն ոչ առաքելոյ նոցա զնոր Առաջնորդ մինչեւ ցընկալնուլն իւրեանց 'ի Հնդկաստան Հայոց զպատասխանի գրութեան իւրեանց վասն նոցուն համաձայնութեան ընտրելոյ յաղագս ինքեանց զվիճակաւոր։ Եւ առ այս նպատակ մեք ևս յերկարեցաք զնշանակէն մեր նորոգ Առաջնորդ վասն ձեր, այլ իբրեւ անցին տարեւոր ժամանակք, հարկադրեալ 'ի սուրբ պարտաւորութեանց, ձեռնադրեալ զԹադէոս վարդապետն Բէկնազարեանց Եպիսկոպոս, այսուամերով կնդակաւ առաքեցաք զնա վիճակաւոր և Առաջնորդ օրհնութեանց արժանաւոր վիճակի սրբոյ Ամենափրկչի վանացն ոքք 'ի նոր Ղուղայ և Ասպահան և յամենայն վիճակ նորա 'ի Պարսկաստան և 'ի Հնդկաստան։ Եւ յուսով եմք, թէ սա ըստ Աստուածապարգեւ շնորհաց իւրոց ունիցի պատել զամենայն զհոգեկան վերս բաղմապատիկ օրհնութեանց Աստուծոյ արժանաւոր Հօտի սրբոյ Լուսաւորչացն Հայոց առաքելոցն Թադէոսի և Բարթուղիմէոսի և Գրիգորի Մեծի Պարթեւին, զամենայն զհարկաւորսն յաղագս օժանդակութեանց անայցելու ժողովրդեան Հայոց 'ի Պարսկաստան։ Խնդրեալ եմք մեք 'ի նորին պայծառափայլութենէ Տէր Փոխաբքայէ Կովկասեան սահմանաց յանձն առնել նորուն Պայծառութեան Դեսպանի հզօր Կայսերութեան Ռուսաց 'ի դրան տերութեան պարսից, որում գրեալ եմք և մեք յատկապէս և յուսամք առաւելապէս, թէ նորին Պայծառափայլութիւնն ունիցի զհոգունակութիւն 'ի դրան Շահին պարսից յաղագս ապահովութեանց ամենայն Հայոց եղելոց 'ի հպատակութեան Շահին պարսից ընդ ամենայն տեղիս եղեալս ընդ իշխանութեամբ նորուն։

»Ըստ միաբան գրութեանց ձերում ամենասիրելի հասարակութեան գրեցաք և մեք առ նորին Դերարժանութիւնն Իմամի Ղումի կոչեցեալ գլխաւորագունին 'ի հոգեւորականաց Մահմետականաց. պատուիրեալ եմք և նորոգ առաջնորդ Սրբազան Թադէոս Եպիսկոպոսին վասն ամենայն հարկաւորացն վերաբերելոց մերում Պատրիարքական և իւրումն Առաջնորդական կառավարութեանց յաղագս վայելչականացն մեր և իւր տնօրէնութեանց վասն կարելի ապահովութեց ամենապատուելի ժողովրդեան Հայոց հաւատացելոց մերում հոգեւորական տեսչութեանց։

»Ակն ունիմք, թէ յիշեալ խոհեմազարդ Թադէոս եպիսկոպոս նորոգ Առաջնորդն ձեր չիցէ վասն ձեր և վասն Եկեղեցւոյ Հայրենեաց որպէս նախորդն իւր Ղրիմեցին. որ հպատակեալ լինի որպէս վշտացուցիչ իւրումն կոչմանց և հօտի հաւատացելոց նորուն հովուութեանց։ Պատուիրեալ եմք սրբազան նորոգ Թադէոս առաջնորդին տալ մեզ զհաւատի տեղեկութիւն՝ որպէս վասն ամենայն շարժական և անշարժ կալուածոց և կայից գոյից սուրբ Ամենափրկչի վանիցն, այնպէս և վասն ամենայն վնասուց վանիցն կալուածոց և արդեանցն 'ի նոցունց կամ յոր և իցէ նուիրանաց բարեպաշտութեանց 'ի ժողովրդոյ, և ձերում միաբանութեանց եւս յառաջադրեալ եմք կատարելագոյն իսկութեամբ զտեղեկութիւն վասն օգտակարացն և վնասակարացն 'ի վախճանեալ Ղրիմեցւոյն։

»Եւ առաւել է յոյսն իմ, թէ հովանաւորութեամբ հզօր բազկի կայսերութեան ամենայն Ռուսաց ըստ մեծագոյն բարեկամութեանց նորին ընդ Դերագահ Շահին պարսից յայսմ հետէ ունիցի առաւելապէս ապահովացուցանել զամենայն ժողովուրդն Հայոց յանձնեալսն ձառ 'ի մէնք բարեհաճութեամբ նորուն կայսերական մեծութեան ամենայն Ռուսաց՝ հովանութեանց Սրբազան Թադէոս Եպիսկոպոսի Բէկնազարեանց վիճակաւորի սրբոյ Ամենափրկչի վանիցն նոր Ղուղայու այդր Ասպահան, և վիճակաւորի Արարատեան աշխարհի Մահակ Եպիսկոպոսի Սարուխեան, որոց և յանձնեալ եմք ոչ պակասեցուցանել մեզ զամենայն զծանօթութիւնս հարկաւոր եղեալս վասն ապահովութեանց ամենասիրելի ժողովրդեան հաւատացելոց մերում հօտապետութեանց առ Աստուծոյ և 'ի տերութեանց։

»Եւ մեք յաւիտենական պարտաւորութեամբ մերով մնամք մշտնջենապէս ալօթաւոր առ Աստուած, զի նա ինքն որ Արարիչ է մեր և խնամակալ իւրով յաւիտենական ողորմութեամբ, նա ինքն ոչ պակասեցուցանելով զողորմութիւն իւր յաղագ Հայոց, ամենեցուն նոցա եղելոյի հովանաւոր ընդ ամենայն տեղիս յորս գտանին։ Եւ որ ունի 'ի ձեռին զսիրտ Թագաւորաց, նա ինքն ամենաղօր իւրով զօրութեամբ դարձուսցէ 'ի վերայ ամենայն ազգի Հայոց զբաղցրութիւն սրտի Բարձրիշխան Թագաւորի Պարսից նորին մեծութեան Նասրուդին Շահի և ամենայն աշխարհակալաց և գաւառապետաց և ամենից կառավարչաց Թագաւորութեան նորին, և ապահովեցուսցէ զկեանս ամենայն հպատակաց նորին ընդ որոց և ամենայն ազգի Հայոց՝ ամենազօր զօրութեամբ իւրով և Աստուածային ներգործութեամբ միսիթարեսցէ զմեծն և զփոքրն ձեր ամենեցուն երկնաւոր ամենաբարի պարգեւօք իւրով մարմնաւորականօք և հոգեւորականօք. օրհնեսցէ զձեզ զամենեսին օրհնութեամբ նախահայրն սրբոյ. աճեցուսցէ զձեզ և բազմացուսցէ որդւովք և դստերօք և լցուսցէ բազմապատիկ բարութեամբք իւրովք, յաջողելով զձեզ յամենայն գործս բարիս. յիշեսցէ և զհոգիս ննջեցելոցն ձերոց հնոց և նորոց իւրով Աստուածային բարեգթութեամբ և հանգուսցէ ողորմութեամբ 'ի կեանս յաւիտենից՝ ամէն։ — Յամի 1851. 'ի Դեկտեմբերի 31։

(Յ—) Կոթուղիկոս
Ամ Հայոց՝ ՆԵՐՍԷՍ։

Այս երկու պատուական հովանաւորութիւնքը՝ մեր վեհափառ Հայրապետին ազգերնուս վրայ ունեցած հայրական հովանաւորութեան և բարեսէր խնամոցը երկու ծանրագին յիշատակարաններ են, որոնց ընթերցումը՝ ինչպէս մեր Պարսկաստանի և Հնդկաստանի ազգայնոց, անանկ ալ ընդհանուր հասարակութենէ համար քաղցր և միսիթարական ըլլալուն տարակոյս չունենալով, փութացանք հրատարակել լրագրիս մէջ, որ միշտ պատրաստ է, իր ազգային կարեւոր մասը՝ ասանկ ազգօգուտ և միսիթարական տեղեկութեանց հրատարակմանը նուիրելու իր առաջադրեալ նպատակին համեմատ։

— Մայիս 11 ին՝ Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարքի փոխանորդ արժանընտիր Տ. Թադէոս Ծայրագոյն վարդապետը և ազգային Դերագոյն Խորհրդոյ ատենադպիր արժանայարգ Պ. Դաւիթ Տ. Պողոսեան՝ Կէմլիկի շրջեանովՄայրաքաղաքէս Ճամբայ ելան՝ Պրուսայի մօտ թիւրքմէն ըսուած գեղը երթալու ազգային գործոց պատճառաւ։

ԳԱՂԱՐԱԿԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բարձրագոյն դրան և Եգիպտոսի կառավարութեան մէջ քաղաքական գործոց վերաբերեալ քանի մը մանր մանր դժուարութիւններ ծագած ըլլալով, կայսերական կառավարութիւնը արժան դատեց, բարձրապատիւ մեծ եպարգոսին խորհրդական մեծարգոյ Ֆուատ էֆէնտին Եգիպտոս խրկել, որուն իմաստութիւնը, հմտութիւն հանճարը և բազմաժամանակեայ փորձը՝ մեծ հաւատիք են այս դժուարութեանց դիւրին և լաւ կերպով լրմընալուն։

Այս պատճառաւ, շաբաթ օրը պատիւ ունեցաւ՝ կայսերական պալատը երթալով, օգոստափառ Ինքնակալին ներկայանալու, և իր ծառայական խոնարհ յարգանքը նորին Վեհափառութեան մատուցանելու։ Այսօր՝ կայսերական Սոֆի շոգենաւով ճամբայ պիտի ելլէ։ Իւր անդրանիկ որդին արժանայարգ Նազըմ պէյը՝ որ բարձրագոյն դրան Ամբոճի դիւանին անդամ է, իրեն ուղեկից պիտի ըլլայ։

Մեծարգոյ Ֆուատ էֆէնտիին ճանապարհորդութիւնը ժամանակը, բարձրապատիւ մեծ եպարգոսին խորհրդականութեան (միւշաւէրայ) պաշտօնը պիտի վարէ պէյլէրպէյի Շէվքէթ պէյը։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳԱՂԼԻԱ։ Օրէնագիր ժողովին անդամներուն ընտրութիւնը փետ. 17—29 ին կատարեցաւ։ Լրջութիւնը հոգի մինչեւ կառավարութենէ հակառակ կուսակցութիւններէն ընտրուեցաւ։ Այս եօթնին երկուքը Փարիզի մէջէն են, ուր ինքը ժողովական պիտի ընտրուէր կառավարութեան առաջարկելովը. բայց երբորդ ու չորրորդ շրջանակները՝ կառավարութեան առաջարկածները եւ ձգեցին։ Լրբորդին մէջ ընտրուեցաւ Բաւէնեաք զօրապետը, որ չափաւոր հասարակապետական է. չորրորդին մէջ ալ ընտրուեցաւ Բառնօ, որ ընկերական կամ կարմիր հասարակապետական է։ Այս երկու ընտրութիւնը կառավարութեան մեծ ազդեցութեանը և բանեցուցած ազդու միջոցներուն նայելով, բոլորովին անակնկալ էր. մանաւանդ, որ երրորդ շրջանակին բընակիչներուն ամենամեծ մասը Օրլեանեան ըլլալով, Բաւէնեաք զօրապետին հոն ընտրուիլը խելքի դէմ կ'երեւար։ Այս բանը կառավարութեան ալ զարմանք պատճառեց։

— Փետրվար 23 ին՝ Մոնիթէօ-պաշտօնական լրագրին մէջ՝ կառավարութեան Դաղղիոյ դրամասեղանին մէջ եղած պայմանագրութիւնը հրատարակուեցաւ։ Այս պայմանագրութեան մէջ, կառավարութիւնը արտօնութիւն կուտայ դրամասեղանին, որ ասկէց ետքը երկաթուղիներու բաժանորդ եղողներուն և անոնց վրայ առնելիքի մուրհակ ունեցողներուն, նոյնպէս տերութեան պարտամուրհակներուն վրայ փոխ տայ։ Ասկէց զատ. Դաղղիոյ դրամասեղանին արտօնութիւնը կ'երկրնցունէ մինչեւ 1867 դեկտեմբ. 31։

Ասոնց փոխարէն, դրամասեղանը յանձն կ'առնու, որ փոխանակագիրներու և պարտամուրհակներու վրայ առած 4% զեղջումը (սքոնդօ) 3% ի իջեցունէ։ Ասկէց զատ, 1848 ին կառավարութեան փոխ առած 75 միլիոն ֆռանքին համար (675 հազար քսակ) 15 տարի պայմանաժամ կուտայ կառավարութեան, որ տարին 5 միլիոն տալով վճարէ։

Այս պայմանները երկու կողմին համար շահաւոր ըլլալէն զատ, հասարակութեան ալ օգտակար են. նախ՝ դրամասեղանին ըրած զեղջումը 4% էն 3% ի իջնալովը։ երկրորդ՝ երկաթուղիներու բաժիններուն ու տէրութեան պարտամուրհակներուն վրայ դրամասեղանէն փոխ առնելու դիւրութիւն ստացուելովը, որով առևտրական գործողութեանց մեծ օգուտ կ'ըլլայ։

— Նախընթաց թերթերնուս մէջ պատմեցինք, որ Պ. Պօշէ Օռլէանի թագաւորական յեղին ստացուածոց գործակալը, կառավարութեան դէմ գրուածներ բաժնած ատենը բռնուեր է։ Այս անգամ իմացանք, որ դատաստանական վճռով 500 ֆռանք տուգանքի դատապարտուեր է։

— Դաղղիական Ամբիկէի լրագիրները ձախորդ լուրեր կուտան Թեսպիլատանի մէջ պատերազմող գաղղիացւոց զօրքերուն համար։ Ընտրեր ձմեռ մը յանկարծ զիրենք լեռներուն մէջ կոխելով, պարտաւորեր են ետ դառնալու. և մինչև որ Պուժիքաղաքը հասեր են նէ՝ 150 հոգիի չափ կորսուեր է իրենցմէ, ոմանք ցուրտին սատակութենէն, ոմանք ձիւներուն մէջ թաղուելով, շատերն ալ ճահիճներու ու խոռոչներու մէջ ինկելով։ Այս տեսակ ձմեռ խիստ քիչ կը պատահի Ամբիկէի մէջ։

ԱՆԳԼԻԱ։ Փետր. 15—27 ին՝ Տէրպի կոմսը, որ Անգլիոյ տերութեան նոր պաշտօնէից նախագահն է, լորտերուն խորհրդարանին մէջ ճառ մը խօսեցաւ, որուն մէջ իր պաշտօնէութեան յանձն առնելուն պատճառները բացատրելէն ետքը, հասկցուց, որ Անգլիոյ տերութեան հիմնական խորհրդական ընթացքէն՝ ինքը բնաւ խոտորելիք չունի։ Բայց երկրին տնտեսական վիճակին վրայ խօսած ժամանակը, մութ կերպով մը հասկցուց, որ արմատաց օրէնքին չափաւորուիլը կ'ուզէ, այսինքն՝ թօրի ըսուած կուսակցութենէն կամ ազատ վաճառականութեան սկզբանցը դէմ ըլլալով, կ'ուզէ, որ ներս մտած ցորեններուն տուրքը նորէն հաստատուի, որն որ Սիր Ռոպերդ Բիլ վերցունել տուեր էր։

ԻՏԱԼԻԱ։ Աւստրիայ վեհափառ կայսրը՝ որ փետրվար 17—29 ին Վենետիկ հասեր էր, ինչպէս որ մեր նախընթաց թուովը ծանուցինք, չորս օր հոն կենալէն ետքը ճամբայ ելեր առ հետեւեալ օրը Թրիեստ հասեր է։

ԽԱՐԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անցեալ շաբաթի (մարտ 5), Ռուսիոյ տերութեան դեսպան Պ. Դիդօֆ, իր դեսպանատան գլխաւոր պաշտօնատարներէն մէկ քանին հետն առած՝ օգոստափառ Ինքնակալին ներկայացաւ Զըրաղանի կայսերական պալատը, ուր ներկայ էին արտաքին գործոց պաշտօնեայ մեծապատիւ Ալի փաշան և Թէրէֆոֆի մեծարգոյ Բեամիլ պէյը։ Պ. Դիդօֆ՝ օգոստափառ Ինքնակալին ներկայացուց՝ արքունեաց և դեսպանատանց խորհրդական Պ. Օղերօֆը, որ իր ճանապարհորդութեան ժամանակը դեսպանութեան պաշտօն պիտի վարէ։

— Նոյն օրը, Պ. Վիլգենպրուք՝ Բրուսիայի նոր դեսպանը՝ Զըրաղանի կայսերական պալատը երթալով. իր տերութեան կողմէն բերած նամակները օգոստափառ Ինքնակալին ներկայացուց, որոնցմով Բրուսիայի տերութիւնը կը ծանուցանէ՝ նախորդ Բուռգալէս կոմսին ետ կանչուիլն ու անոր տեղը

Պ. Վիլդենպրուքի ընտրությունը։

— Շաբաթ օրը (մարտ 8)։ Պ. Լաֆվալեդ՝ Գաղղիոյ հասարակապետութեան դեսպանը՝ նոյնպէս Զբոսաղանի ոգալատը գնաց ու օգոստափառ Ինքնակալին ներկայանալով, իր ճանապարհորդութեանը համար հրաժարական առաւ, և իրիկուան դէմ ճամբայ ելաւ Լիոնդրիական շոգենաւով։

— Նոյն օրը Պ. Վիկտոր Ռուսիոյ դեսպանն ալ ճամբայ ելաւ։

— Հռոդոսէն (Ռատոս) փետրվար 23 թուով այսպէս կը գրեն։

«Ամիսէ մը ի վեր՝ կղզւոյս օդը դէշ կերպով աւրուեցաւ։ Ընձրեւները հեղեղի պէս ու շարունակ կուգան, փոթորիկները յաճախ և այն աստիճան սաստիկ են, որ ամենամեծ ծառերն անգամ արմատէն կը հանեն։ Քանի մը թաթառներ (թուլամպար) ալ տեղ տեղ մեծ վնաս հասուցին. բայց ամենէն ցաւալին եղաւ՝ մարտի 2 ին եկած կարկուտը, որ կէս ժամու չափ տեւեց, անանկ խիտ, որ ցերեկ ատեն մթնոլորտը մթնցուց։ Ամենէն պզտիկը հատակ կաղնիի չափ էր։ Մեծագոյն մասը ընկուզի չափ, և հաւկիթի մեծութեամբ ալ տեսնող կայ։ Անանկ կարկուտ ամենեւին տեսնուած չէր հոս և երկար ատեն մոռցուելիք չունի։

» Օսմանեան տերութեան շոգեշարժ ֆռեկատի մը փետրվար 28 ին ասկից անցնելով՝ Պոնտոյի նախկին կառավարիչը հոս թողուց, որ աքսորուած պիտի մնայ։ Սէիքէի կառավարիչ մեծապատիւ Մուսդաֆա փաշան ալ այս շոգենաւին մէջն էր։»

— Անցեալ երեքշաբթի՝ պզտի նաւակ մը ընկղմեցաւ Ռիւպալիի առջեւները։ Մէջը նաւավարէն զատ՝ երկու հոգի կար։ Թէպէտ ամէն կողմէն օգնութեան հասան, բայց մէջի մարդիկը միայն կրցան ազատել. իսկ նաւավարը խեղդուեցաւ։

Այս ցաւալի դիպուածին պատճառը՝ այն օրուան փչած հիւսիսային հովին սաստկութիւնը կը համարուի։

— Կիրակի գիշերը՝ սուլթան Մէհէմէտի կողմերը հացագործի մը քսան հազար ղուռուշը գողցուեցաւ։

— Նոյն օրը՝ Շէհզատէ պաշի վաճառատուն մը բացուեր, ու մէջէն շատ վաճառք գողցուեր է։

— Անցեալ չորեքշաբթի՝ Գալաթիայի Պալեզ պազար փողոցին մէջ շարագործները մէկու մը թղթապատնակը (ճիւզանը) ծոցէն գողցեր են, որուն մէջ 600 ղուռուշի դրամագրութիւն կայ եղեր։ Այս կերպ շարագործութիւնները միշտ պակաս չեն այս փողոցին մէջ, որուն համար պէտք է տեսչութիւնը մեծ դիտաւորութիւն բանեցնէ։

— Շաբաթ իրիկուն՝ Հայ դրամափոխ մը, որուն խանութը Պէյօղլուի Պալեզ պազարի փողոցին մէջ կ'ելլայ, խանութին ելեր տուն կ'երթար իր ընտանեաւորին հետ, որուն ուրը մեծ գումար պարունակող պարկ մը կար։

Քանի մը ոտանաւոր ընտանի փողոցին վարի կողմը՝ չորս մարդ դէմը կ'ելլեն, ու սպառնալորին վրայ խնալով կ'աշխատին պարկը ձեռքէն առնելու։ Մէկերնուն մէկը դաւազանի սաստիկ հարուած մը կուտայ ոտանաւորին գլխուն, որ չի կրնայ ընդդիմութիւն ընել։ Այս դաղանական յարձակմունքը տեսնելով դրամափոխն ու ոտանաւորը աղաղակ կը վերցնեն, որով մարդ վրայ կը հասնի ու չարագործները կը ձգեն կ'երթան։

— Կիրակի առաւօտ՝ Օրթագիւղ Յոյն կին մը եկեղեցի երթալու տանն՝ խրվաթ մը դէմը կ'ելլէ, ու սպառնալիքներ ընելով թեւի ապարանջանները (պիլէզիք) և մատի մատնին կը քաշէ կ'առնէ, վրայի շալն ալ առնել կ'ուզէ, բայց մարդ վրայ գալով կը պարտաւորուի ձգել երթալու՝ ոսկերանջաններովն և մատանիով բաւականանալով։

— Հինգշաբթի օրն ալ՝ պզտի գողութիւն մը կ'ելլայ Քասըմփաշա դերձակի մը խանութէն։ Դերձակը դիմացի սրճանոցը մտեր էր քանի մը վայրկեան հոն հանդիպելու համար։ Գողը չի կարծելով որ դերձակը սրճանոցէն ղինքը կը դիտէր, երկու շալար կը ծրարէ ու ուրախութեամբ կ'երթայ. բայց դերձակը կը հասնի ետեւէն, կը բռնէ, և անոր ընդդիմութեանը յաղթելով, պահապան զօրաց ձեռքը կուտայ որոնք շուտ մը զանի տեսչութեան կը յանձնեն։ Հոն կը ատուգուի, որ չարագործը դէշ տեսակէն դատարկաշրջիկ մին է, և ուրիշ անգամ ալ ասանկ գողութիւններով բռնուած է եղեր, որոնց ամենուն համարը անշուշտ պիտի ասայ։

— Յոռնալ դը Քոնդանդինոբլ լրագրին մէջ կը կարդամք, որ այս օրերս՝ նշանաւոր դատաստան մը կը տեսնուի բարձրագոյն դենպետին առաջը։ Ամբաստանեալն է՝ հրեայ մը Պալատու Թաղէն իր երկու աղջիկներովը, որոնց համար կը զուրցուի, թէ տարի մը առաջ՝ 8 կամ 10 տարեկան տաճկի աղջիկ մը ձեռք ձգեր են, ու սոսկալի տանջանքներով տղուն բոլոր մարմինը կմախք (մեռելի ոսկոր) դարձուցեր են։ Անանկ կ'ըսեն, թէ հայրերնին անոր ուռանները եռեւէ եռեւ հանելու տունը, աղջիկներն ալ անոր միսերը կ'ասղնտեն եղեր, որ ամեն օր մէյմէկ քիչ արիւն հանեն անկէ։ Այս չարչարանքները, կ'ըսեն, տարիէ մը ի վեր կը տեւէ եղեր, երբոր դիպուածով մը տեսչութիւնը երեւան հաներ է այս անլսելի եղեռնագործութիւնը։ Ամեն օր վկայներ մտիկ կ'ելլուին, և կը յուսացուի, որ քանի մը օրէն այս սոսկալի ամբաստանութեան դատաստանին վախճանը և բանին ստուգութիւնը կ'իմացուի։

— Կոստանդնուպոլսի բանակին ընդհանուր ապարապետ մեծապատիւ Մէհէմմէտ Ռէշիտ փաշան՝ անցեալ չորեքշաբթի Կոստանդնուպոլիս հասաւ Շէհ-էէր շոգենաւով։

— Պ. Ռոմէն Տէֆոսէ, Գաղղիոյ տէրութեան արեւելեան նաւախումբին հրամայող ծովակալը՝ այս օրերս Կոստանդնուպոլիս կը սպասուի, ուր քանի մը օր պիտի մնայ կ'ըսեն։

— Այս օրերս՝ Էրիկան օրագիր Կոնդանդնոպոլոյ անուանով ամսական տետրակ մը հրատարակել սկսաւ Պ. Հ. Քայոլ գիտնական գաղղիացւոյն վերատեսչութեամբը, որուն մէջ Արեւելքի և ասիական ազգաց վրայօք պատմական, հնագիտական, աշխարհագրական և արուեստից ու գիտութեանց վերաբերեալ տեղեկութիւններ ու յօդուածներ պիտի տպուին չորս լեզուէ, Գաղղիերէն, Տաճկերէն, Հայերէն և Յունարէն։

Հայերէնին աշխատասիրողն է Պ. Յ. Հիսարեան հայազգի գիտնական երիտասարդը, որուն անցեալ տարի հրատարակած Բանաբեր անուն պատուական օրագրին յառաջաբանը՝ տետրակին ա. թուոյն մէջ տեսանք։ Միւս մասերուն աշխատասիրողներն են՝ ուրիշ գիտնական արեւելցիներ, ասիագետ գաղղիացիներ. և ինքն Պ. Հ. Քայոլ տետրակին հրատարակիչը, ուրուն գրած ընդարձակ և գեղեցիկ յառաջաբանը՝ նիւթերուն ընտրութիւնը և իր ուրիշ աշխատակիցներուն հանճարը, մեծ յոյս կուտան այս տետրակին ունեցած և ունենալիք արժանաւորը, ապագայ յաջողութեանը և արեւելեան ազգաց ընելիք օգտակար ծառայութիւններուն։

— Անցեալ շաբաթ օրը Պախչէ քաբուսիի կողմերը տէրութեան խորհրդոյ ատենին նախագահ մեծապատիւ Մուսդաֆա փաշային տանը քով՝ քանի մը չարագործ կրակ ձգելու փորձ մը կընեն, բայց բարեբաղդաբար դրացիներէն մէկը պատուհանը բանալով զիրենք կը տեսնայ, ու մինչեւ որ իր աղաղակէն քանի մը մարդ կը հասնին, չարագործները անյայտ կ'ելլան։

— Երկուշաբթու՝ Մէրէրի պահէրի շոգենաւը՝ որ 160 ձիու ուժ ունի, իւր շաբաթական երթեւեկութիւնը պիտի սկսի ընել Կոստանդնուպոլսոյ և Օմիւռնի մէջ. Կէլիպոլու, Չանաք քալէ, Պապա պուռնու, Տենեդոս և Միտիլենէ հանդիպելով։ Ամեն երկուշաբթի օրերը Կոստանդնուպոլսէն պիտի ելլէ, ուրբաթ օրերն ալ Օմիւռնէն՝ վերոյիշեալ տեղերը հանդիպելով։ Այս շոգենաւը՝ Տրապիզոնի բանալին հետ ալ հաղորդակցութիւն պիտի ունենայ, անանկ որ, Օմիւռնէն և անկից մինչեւ Կոստանդնուպոլիս գտնըված նաւահանգիստներէն ճանապարհորդ և վաճառք պիտի առնուի Սամսունի, Սինոպի և Տրապիզոնի համար։ Այս որովհետեւ Տրապիզոնի երկու նաւերէն մէկը միշտ պատրաստ կը կենայ Կոստանդնուպոլսի նաւահանգիստին մէջ, ուստի վաճառքները առանց քաղաքը իջնալու՝ մէկ նաւէն մէկալը պիտի փոխադրուին և իրենց խրկուած տեղը պիտի երթան։ Այնը պիտի ըլլայ Օմիւռնի համար ալ Սեւ ծովի նաւահանգիստներէն։

— Երեքշաբթի (մարտ 11), Բարձրագոյն դրան թարգմանաստան գլխաւոր և երեւելի անդամներէն՝ յարգամեծար Մէրաֆէն Մանաս ազգային ցաւալի մահուան հանդէսը կատարուեցաւ։ Հանգուցեալը՝ 20 տարուընէ ի վեր Բարձրագոյն դրան ըրած հաւատարիմ և իմաստուն ծառայութիւններովը մեծ անուն և յարգ ստացած էր տէրութեան առջեւ, և իր ազնիւ ու խոհեմ բնաւորութեամբը առհասարակ ամէնուն սիրելի եղած էր։ Աստի, իր տարաժամ սգալի կորուստը՝ թէ իր ընտանեացը, թէ բարեկամներու ու ծանօթներուն, և թէ կայսերական դրանը, վերջապէս ամենուն մեծ կսկիծ պատճառեց։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ

Երկրագործութեան էական պայմանները. և այս արհեստը ազգիս մէջ զարգացնելու հընարաւոր եղանակ մը։

Երկրագործութիւնը երկրի մը մէջ ծաղկեցընելու համար, անտարակոյս ամենէն աղէկ միջոցները անոնք են, որ Եւրոպայի լուսաւորեալ ազգերը շատ տարիներէ ի վեր կը գործածեն ու արդէն մեծ յաջողութիւններ ալ գտած են անոնցմով։ Այս միջոցներն են՝ երկրագործութիւն դպրոցներ հաստատել, ուրուեստին զանազան ճիւղերուն վրայ գրութիւններ հրատարակել, քաջալերական պարգեւներ բաշխել, պէտք եղած ատենը գրամագլուխ փոխ տալ, եւայլն։ Այս որովհետեւ այսպիսի ձեռնարկութիւնները կամ մեծամեծ ծախքեր կը պահանջեն, որ դժբաղդաբար ազգերնուս այժմեան վիճակը չի ներեր, կամ Հայ երկրագործներուն աւելի լուսաւորութեանը կարօտ են, որ ըստ մեծի մասին՝ հասարակ կարդալ մը անգամ չեն գիտեր։ Ուստի ցաւելով կը խոստովանիմք, որ ան միջոցներուն գործադրութիւնը հիմակու հիմայ անկարելի է մեզի համար։ Սակայն մէկ կողմէն ալ՝ ազգերնուս մեծագոյն մասին ապադայ վիճակը սոյն արհեստէն կախեալ ըլլալը տեսնելով, ու վախնալով որ երկրիս այժմեան փոխանցական վիճակին մէջ և ամենուն յառաջադիմութեան ատենը, մեզի պէս ժողովուրդ մը՝ որ իր ճարտարութիւնէն ու աշխատութիւնէն զատ օգնութիւն յուսալու տեղ մը չունի, օր օրի աւելի թշուառութեան ու նուաղման մէջ կ'ինայ թէ որ անմիջապէս չի դիմէ իր փրկութեանը, ամենամեծ պարտականութիւն մը կը սեպենք անոր յառաջադիմութեանը համար ձեռքէ եկած ջանքը ընելը։ Ու ահա ատանկ ազդօգուտ ու կարեւոր գործի մը մենք ալ ըստ կարի ձեռնտու գտնուելու համար, կը փութամք հոս յայտ առնել մեր սիրելի ազգին, նախ՝ ծաղկեալ ու շահաւէտ երկրագործութեան մը հանգամանքները որոնք ըլլալը։ Ու երկրորդ, ինքը իր մէջը անոնք տարածելու համար ինչ միջոց ունենալը։

Երկրագործութիւը յաջողութեամբ բանելու համար՝ գլխաւորապէս իրեք բան պէտք է, որոնք մինչեւ որ համեմատութեամբ մէկ տեղ չի գտնուին, հարստութեան իրաւամբ առաջին աղբիւրը համարուած այս երկրագործական արհեստէն օգուտ մը չի կրնար ըստանալ։ Ատոնք են՝ աշխատաւորութիւն, ինչ կամ դրամագլուխ ու հմտութիւն, կամ որ նոյնն է՝ կամեցողութիւն, կարողութիւն ու գիտութիւն։ Բայց անոնց մէջէն մեր երկրագործներուն աւելի պակասը հմտութիւնը ըլլալուն, մասնաւոր ուշադրութիւն պէտք է ընել անոր, ինչպէս որ հետեւեալքննութիւնէն կը նայ հասկցուիլ։

Աշխատաւորութիւն։ Այս հանգամանքը ոչ միայն հողագործութեան, այլ և ամեն ճարտարութեան յաջողելուն առաջին պատճառն է. առանց անոր մարդս չի կրնար ապրիլ, ինչպէս որ հրամայեց Աստուած իրեն «քրտամբ երեսաց քոց կերիցես զհաց քոյ» ըսելով։ Այս անշուշտ, ինչպէս որ ծուլութիւնը տնաւէր մոլութիւն մը և մեղք սեպուած է, նոյնպէս ալ աշխատասիրութիւնը կամ աշխատելու կամեցողութիւնը գովելի առաքինութիւն մըն է, որով մարդս իր կեանքը հանգիստ ու պատուով կ'անցընէ, ու թէ իրեն և թէ իր նմաններուն օգտին կրնայ ծառայել։ Բայց գոհութիւն արարչին, մենք առ նիւթիս վրայ շատ բան չենք գտներ ըսելու, վասն զի, հայոց ազգին ընդհանրապէս և մասնաւորապէս գաւառաբնակ հայերուն աշխատասէր ըլլալը ամենուն յայտնի բան է։ Յիրաւի, առանց ասոր, ի՞նչպէս կրնար ըլլալ, որ աս մարդիկը հայրենիքնուն ու ընտանիքնուն զատուելով, երկար ու դժուարին պանդխտութիւններ յանձն առնէին, ու աղքատիկ ապրուստ մը ճարելու համար կրած ամեն կերպ զրկանքը ու զարմանալի աշխատանքը անմրմունջ ու յօժարութեամբ տանէին։ Թէ որ՝ ի՞նչ ծոյլ ըլլային, անշուշտ աւելի թշուառութիւն յանձն կ'առնէին ու տեղերնուն շարժիլ չէին ուզեր, ինչպէս որ ուրիշ նմանավիճակ ժողովուրդներ կ'ընեն։ Թէպէտ ցաւալի բան է, որ ատոնք Կոստանդնուպոլսոյ և ուրիշ երեւելի քաղաքներու մէջ իրենց դժուար ծառայութիւնները ու գործը կատարելու համար ի՞նչ եռանդ ու ի՞նչ զօրութիւն որ կը ցուցընեն, նոյնը չեն ըներ երկիրնին եղած ժամանակնին՝ իրենց գիւղական զբաղմունքներուն մէջ. սակայն տարակոյս չունինք, որ երբ իրենց աշխատութիւնը հոն ալ շահաբեր ըլլալը տեսնեն, աւելի յօժարութեամբ կը հետեւին այս արհեստին, որ իրենց խաղաղ

Պ. Վիլդենպրուքի ընտրությունը։

— Շաբաթ օրը (մարտ 8)։ Պ. Լաֆվալեդ՝ Գաղղիոյ հասարակապետութեան դեսպանը՝ նոյնպէս Զբոսաղանի ոգալատը գնաց ու օգոստափառ Ինքնակալին ներկայանալով, իր ճանապարհորդութեանը համար հրաժարական առաւ, և իրիկուան դէմ ճամբայ ելաւ Լիոնդրիական շոգենաւով։

— Նոյն օրը Պ. Վիկտոր Ռուսիոյ դեսպանն ալ ճամբայ ելաւ։

— Հռոդոսէն (Ռատոս) փետրվար 23 թուով այսպէս կը գրեն։

«Ամիսէ մը ի վեր՝ կղզւոյս օդը դէշ կերպով աւրուեցաւ։ Ընձրեւները հեղեղի պէս ու շարունակ կուգան, փոթորիկները յաճախ և այն աստիճան սաստիկ են, որ ամենամեծ ծառերն անգամ արմատէն կը հանեն։ Քանի մը թաթառներ (թուլամպար) ալ տեղ տեղ մեծ վնաս հասուցին. բայց ամենէն ցաւալին եղաւ՝ մարտի 2 ին եկած կարկուտը, որ կէս ժամու չափ տեւեց, անանկ խիտ, որ ցերեկ ատեն մթնոլորտը մթնցուց։ Ամենէն պզտիկը հատակ կաղնիի չափ էր։ Մեծագոյն մասը ընկուզի չափ, և հաւկիթի մեծութեամբ ալ տեսնող կայ։ Անանկ կարկուտ ամենեւին տեսնուած չէր հոս և երկար ատեն մոռցուելիք չունի։

» Օսմանեան տերութեան շոգեշարժ ֆռեկատի մը փետրվար 28 ին ասկից անցնելով՝ Պոնտոյի նախկին կառավարիչը հոս թողուց, որ աքսորուած պիտի մնայ։ Սէիքէի կառավարիչ մեծապատիւ Մուսդաֆա փաշան ալ այս շոգենաւին մէջն էր։»

— Անցեալ երեքշաբթի՝ պզտի նաւակ մը ընկղմեցաւ Ռիւպալիի առջեւները։ Մէջը նաւավարէն զատ՝ երկու հոգի կար։ Թէպէտ ամէն կողմէն օգնութեան հասան, բայց մէջի մարդիկը միայն կրցան ազատել. իսկ նաւավարը խեղդուեցաւ։

Այս ցաւալի դիպուածին պատճառը՝ այն օրուան փչած հիւսիսային հովին սաստկութիւնը կը համարուի։

— Կիրակի գիշերը՝ սուլթան Մէհէմմէտի կողմերը հացագործի մը քսան հազար ղուռուշը գողցուեցաւ։

— Նոյն օրը՝ Շէհզատէ պաշի վաճառատուն մը բացուեր, ու մէջէն շատ վաճառք գողցուեր է։

— Անցեալ չորեքշաբթի՝ Գալաթիայի Պալեզ պազար փողոցին մէջ շարագործները մէկու մը թղթապատնակը (ճիւզանը) ծոցէն գողցեր են, որուն մէջ 600 ղուռուշի դրամագրութիւն կայ եղեր։ Այս կերպ շարագործութիւնները միշտ պակաս չեն այս փողոցին մէջ, որուն համար պէտք է տեսչութիւնը մեծ դիտաւորութիւն բանեցընէ։

— Շաբաթ իրիկուն՝ Հայ դրամափոխ մը, որուն խանութը Պէյօղլուի Պալեզ պազարի փողոցին մէջ կ'ելլայ, խանութին ելեր տուն կ'երթար իր ընտանեաւորին հետ, որուն ուրը մեծ գումար պարունակող պարկ մը կար։

Քանի մը ոտանաւոր ընտանի փողոցին վարի կողմը՝ չորս մարդ դէմը կ'ելլեն, ու սպառնալորին վրայ խնալով կ'աշխատին պարկը ձեռքէն առնելու։ Մէկերնուն մէկը դաւազանի սաստիկ հարուած մը կուտայ ոտանաւորին գլխուն, որ չի կրնայ ընդդիմութիւն ընել։ Այս դաղանական յարձակմունքը տեսնելով դրամափոխն ու ոտանաւորը աղաղակ կը վերցնեն, որով մարդ վրայ կը հասնի ու չարագործները կը ձգեն կ'երթան։

— Կիրակի առաւօտ՝ Օրթագիւղ Յոյն կին մը եկեղեցի երթալու տանն՝ խրվաթ մը դէմը կ'ելլէ, ու սպառնալիքներ ընելով թեւի ապարանջանները (պիլէզիք) և մատի մատնին կը քաշէ կ'առնէ, վրայի շալն ալ առնել կ'ուզէ, բայց մարդ վրայ գալով կը պարտաւորուի ձգել երթալու՝ ոսկերանջաններովն և մատանիով բաւականանալով։

— Հինգշաբթի օրն ալ՝ պզտի գողութիւն մը կ'ելլայ Քասըմփաշա դերձակի մը խանութէն։ Դերձակը դիմացի սրճանոցը մտեր էր քանի մը վայրկեան հոն հանդիպելու համար։ Գողը չի կարծելով որ դերձակը սրճանոցէն ղինքը կը դիտէր, երկու շալար կը ծրարէ ու ուրախութեամբ կ'երթայ. բայց դերձակը կը հասնի ետեւէն, կը բռնէ, և անոր ընդդիմութեանը յաղթելով, պահապան զօրաց ձեռքը կուտայ որոնք շուտ մը զանի տեսչութեան կը յանձնեն։ Հոն կը ատուգուի, որ չարագործը դէշ տեսակէն դատարկաշրջիկ մին է, և ուրիշ անգամ ալ ասանկ գողութիւններով բռնուած է եղեր, որոնց ամենուն համարը անշուշտ պիտի ասայ։

— Յոռնալ դը Քոնդանդինոբլ լրագրին մէջ կը կարդամք, որ այս օրերս՝ նշանաւոր դատաստան մը կը տեսնուի բարձրագոյն դենպետին առաջը։ Ամբաստանեալն է՝ հրեայ մը Պալատու Թաղէն իր երկու աղջիկներովը, որոնց համար կը զուրցուի, թէ տարի մը առաջ՝ 8 կամ 10 տարեկան տաճկի աղջիկ մը ձեռք ձգեր են, ու սոսկալի տանջանքներով տղուն բոլոր մարմինը կմախք (մեռելի ոսկոր) դարձուցեր են։ Անանկ կ'ըսեն, թէ հայրերնին անոր ուռանները եռեւէ եռեւ հանելու տունը, աղջիկներն ալ անոր միսերը կ'ասղնտեն եղեր, որ ամեն օր մէյմէկ քիչ արիւն հանեն անկէ։ Այս չարչարանքները, կ'ըսեն, տարիէ մը ի վեր կը տեւէ եղեր, երբոր դիպուածով մը տեսչութիւնը երեւան հաներ է այս անլսելի եղեռնագործութիւնը։ Ամեն օր վկայներ մտիկ կ'ելլուին, և կը յուսացուի, որ քանի մը օրէն այս սոսկալի ամբաստանութեան դատաստանին վախճանը և բանին ստուգութիւնը կ'իմացուի։

— Կոստանդնուպոլսի բանակին ընդհանուր ապարապետ մեծապատիւ Մէհէմմէտ Ռէշիտ փաշան՝ անցեալ չորեքշաբթի Կոստանդնուպոլիս հասաւ Շէհ-էէր շոգենաւով։

— Պ. Ռոմէն Տէֆոսէ, Գաղղիոյ տէրութեան արեւելեան նաւախումբին հրամայող ծովակալը՝ այս օրերս Կոստանդնուպոլիս կը սպասուի, ուր քանի մը օր պիտի մնայ կ'ըսեն։

— Այս օրերս՝ Էրիկան օրագիր Կոնդանդնոպոլոյ անուանով ամսական տետրակ մը հրատարակել սկսաւ Պ. Հ. Քայոլ գիտնական գաղղիացւոյն վերատեսչութեամբը, որուն մէջ Արեւելքի և ասիական ազգաց վրայօք պատմական, հնագիտական, աշխարհագրական և արուեստից ու գիտութեանց վերաբերեալ տեղեկութիւններ ու յօդուածներ պիտի տպուին չորս լեզուէ, Գաղղիերէն, Տաճկերէն, Հայերէն և Յունարէն։

Հայերէնին աշխատասիրողն է Պ. Յ. Հիսարեան հայազգի գիտնական երիտասարդը, որուն անցեալ տարի հրատարակած Բանաբեր անուն պատուական օրագրին յառաջաբանը՝ տետրակին ա. թուոյն մէջ տեսանք։ Միւս մասերուն աշխատասիրողներն են՝ ուրիշ գիտնական արեւելցիներ, ասիագետ գաղղիացիներ. և ինքն Պ. Հ. Քայոլ տետրակին հրատարակիչը, ուրուն գրած ընդարձակ և գեղեցիկ յառաջաբանը՝ նիւթերուն ընտրութիւնը և իր ուրիշ աշխատակիցներուն հանճարը, մեծ յոյս կուտան այս տետրակին ունեցած և ունենալիք արժանաւորը, ապագայ յաջողութեանը և արեւելեան ազգաց ընելիք օգտակար ծառայութիւններուն։

— Անցեալ շաբաթ օրը Պախչէ քաբուսիի կողմերը տէրութեան խորհրդոյ ատենին նախագահ մեծապատիւ Մուսդաֆա փաշային տանը քով՝ քանի մը չարագործ կրակ ձգելու փորձ մը կընեն, բայց բարեբաղդաբար դրացիներէն մէկը պատուհանը բանալով զիրենք կը տեսնայ, ու մինչեւ որ իր աղաղակէն քանի մը մարդ կը հասնին, չարագործները անյայտ կ'ելլան։

— Երկուշաբթու՝ Մէրէրի պահէրի շոգենաւը՝ որ 160 ձիու ուժ ունի, իւր շաբաթական երթեւեկութիւնը պիտի սկսի ընել Կոստանդնուպոլսոյ և Օմիւռնի մէջ. Կէլիպոլու, Չանաք քալէ, Պապա պուռնու, Տենեդոս և Միտիլենէ հանդիպելով։ Ամեն երկուշաբթի օրերը Կոստանդնուպոլսէն պիտի ելլէ, ուրբաթ օրերն ալ Օմիւռնէն՝ վերոյիշեալ տեղերը հանդիպելով։ Այս շոգենաւը՝ Տրապիզոնի բանալին հետ ալ հաղորդակցութիւն պիտի ունենայ, անանկ որ, Օմիւռնէն և անկից մինչեւ Կոստանդնուպոլիս գտնըված նաւահանգիստներէն ճանապարհորդ և վաճառք պիտի առնուի Սամսունի, Սինոպի և Տրապիզոնի համար։ Այս որովհետեւ Տրապիզոնի երկու նաւերէն մէկը միշտ պատրաստ կը կենայ Կոստանդնուպոլսի նաւահանգիստին մէջ, ուստի վաճառքները առանց քաղաքը իջնալու՝ մէկ նաւէն մէկալը պիտի փոխադրուին և իրենց խրկուած տեղը պիտի երթան։ Այնը պիտի ըլլայ Օմիւռնի համար ալ Սեւ ծովի նաւահանգիստներէն։

— Երեքշաբթի (մարտ 11), Բարձրագոյն դրան թարգմանաստան գլխաւոր և երեւելի անդամներէն՝ յարգամեծար Մէրաֆէն Մանաս ազգային ցաւալի մահուան հանդէսը կատարուեցաւ։ Հանգուցեալը՝ 20 տարուընէ ի վեր Բարձրագոյն դրան ըրած հաւատարիմ և իմաստուն ծառայութիւններովը մեծ անուն և յարգ ստացած էր տէրութեան առջեւ, և իր ազնիւ ու խոհեմ բնաւորութեամբը առհասարակ ամէնուն սիրելի եղած էր։ Աստի, իր տարաժամ սգալի կորուստը՝ թէ իր ընտանեացը, թէ բարեկամներու ու ծանօթներուն, և թէ կայսերական դրանը, վերջապէս ամենուն մեծ կսկիծ պատճառեց։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ

Երկրագործութեան էական պայմանները. և այս արհեստը ազգիս մէջ զարգացնելու հընարաւոր եղանակ մը։

Երկրագործութիւնը երկրի մը մէջ ծաղկեցընելու համար, անտարակոյս ամենէն աղէկ միջոցները անոնք են, որ Եւրոպայի լուսաւորեալ ազգերը շատ տարիներէ ի վեր կը գործածեն ու արդէն մեծ յաջողութիւններ ալ գտած են անոնցմով։ Այս միջոցներն են՝ երկրագործութիւն դպրոցներ հաստատել, ուրուեստին զանազան ճիւղերուն վրայ գրութիւններ հրատարակել, քաջալերական պարգեւներ բաշխել, պէտք եղած ատենը գրամագլուխ փոխ տալ, եւայլն։ Այս որովհետեւ այսպիսի ձեռնարկութիւնները կամ մեծամեծ ծախքեր կը պահանջեն, որ դժբաղդաբար ազգերնուս այժմեան վիճակը չի ներեր, կամ Հայ երկրագործներուն աւելի լուսաւորութեանը կարօտ են, որ ըստ մեծի մասին՝ հասարակ կարդալ մը անգամ չեն գիտեր։ Ուստի ցաւելով կը խոստովանիմք, որ ան միջոցներուն գործադրութիւնը հիմակու հիմայ անկարելի է մեզի համար։ Սակայն մէկ կողմէն ալ՝ ազգերնուս մեծագոյն մասին ապագայ վիճակը սոյն արհեստէն կախեալ ըլլալը տեսնելով, ու վախնալով որ երկրիս այժմեան փոխանցական վիճակին մէջ և ամենուն յառաջադիմութեան ատենը, մեզի պէս ժողովուրդ մը՝ որ իր ճարտարութիւնէն ու աշխատութիւնէն զատ օգնութիւն յուսալու տեղ մը չունի, օր օրի աւելի թշուառութեան ու նուաղման մէջ կ'ինայ թէ որ անմիջապէս չի դիմէ իր փրկութեանը, ամենամեծ պարտականութիւն մը կը սեպենք անոր յառաջադիմութեանը համար ձեռքէ եկած ջանքը ընելը։ Ու ահա ատանկ ազդօգուտ ու կարեւոր գործի մը մենք ալ ըստ կարի ձեռնտու գտնուելու համար, կը փութամք հոս յայտ առնել մեր սիրելի ազգին, նախ՝ ծաղկեալ ու շահաւէտ երկրագործութեան մը հանգամանքները որոնք ըլլալը։ Ու երկրորդ, ինքը իր մէջը անոնք տարածելու համար ինչ միջոց ունենալը։

Երկրագործութիւը յաջողութեամբ բանելու համար՝ գլխաւորապէս իրեք բան պէտք է, որոնք մինչեւ որ համեմատութեամբ մէկ տեղ չի գտնուին, հարստութեան իրաւամբ առաջին աղբիւրը համարուած այս երկրագործական արհեստէն օգուտ մը չի կրնար ըստանալ։ Ատոնք են՝ աշխատաւորութիւն, ինչ կամ դրամագլուխ ու հմտութիւն, կամ որ նոյնն է՝ կամեցողութիւն, կարողութիւն ու գիտութիւն։ Բայց անոնց մէջէն մեր երկրագործներուն աւելի պակասը հմտութիւնը ըլլալուն, մասնաւոր ուշադրութիւն պէտք է ընել անոր, ինչպէս որ հետեւեալքննութիւնէն կը նայ հասկցուիլ։

Աշխատաւորութիւն։ Այս հանգամանքը ոչ միայն հողագործութեան, այլ և ամեն ճարտարութեան յաջողելուն առաջին պատճառն է. առանց անոր մարդս չի կրնար ապրիլ, ինչպէս որ հրամայեց Աստուած իրեն «քրտամբ երեսաց քոց կերիցես զհաց քոյ» ըսելով։ Այս անշուշտ, ինչպէս որ ծուլութիւնը տնաւէր մոլութիւն մը և մեղք սեպուած է, նոյնպէս ալ աշխատասիրութիւնը կամ աշխատելու կամեցողութիւնը գովելի առաքինութիւն մըն է, որով մարդս իր կեանքը հանգիստ ու պատուով կ'անցընէ, ու թէ իրեն և թէ իր նմաններուն օգտին կրնայ ծառայել։ Բայց գոհութիւն արարչին, մենք առ նիւթիս վրայ շատ բան չենք գտներ ըսելու, վասն զի, հայոց ազգին ընդհանրապէս և մասնաւորապէս գաւառաբնակ հայերուն աշխատասէր ըլլալը ամենուն յայտնի բան է։ Յիրաւի, առանց ասոր, ի՞նչպէս կրնար ըլլալ, որ աս մարդիկը հայրենիքնուն ու ընտանիքնուն զատուելով, երկար ու դժուարին պանդխտութիւններ յանձն առնէին, ու աղքատիկ ապրուստ մը ճարելու համար կրած ամեն կերպ զրկանքը ու զարմանալի աշխատանքը անմրմունջ ու յօժարութեամբ տանէին։ Թէ որ՝ ի՞նչ ծոյլ ըլլային, անշուշտ աւելի թշուառութիւն յանձն կ'առնէին ու տեղերնուն շարժիլ չէին ուզեր, ինչպէս որ ուրիշ նմանավիճակ ժողովուրդներ կ'ընեն։ Թէպէտ ցաւալի բան է, որ ատոնք Կոստանդնուպոլսոյ և ուրիշ երեւելի քաղաքներու մէջ իրենց դժուար ծառայութիւնները ու գործը կատարելու համար ի՞նչ եռանդ ու ի՞նչ զօրութիւն որ կը ցուցընեն, նոյնը չեն ըներ երկիրնին եղած ժամանակնին՝ իրենց գիւղական զբաղմունքներուն մէջ. սակայն տարակոյս չունինք, որ երբ իրենց աշխատութիւնը հոն ալ շահաբեր ըլլալը տեսնեն, աւելի յօժարութեամբ կը հետեւին այս արհեստին, որ իրենց խաղաղ

զասէր ու սակաւապետ բնաւորութիւնը ամենէն աւելի կը յարմարի, զիրենք ընտանիքնուն քով մնալու կարող կ'ընէ, ու վերջապէս նոր այգիներ, նոր ծառատաններ ու նոր արտեր յառաջ բերելով՝ զաւակներնուն չափաւոր ժառանգութիւն մը մատակարարելու դիւրութիւն կուտայ։ Ուրեմն, աշխատասիրութեան մասին՝ աս մէկ քանի խօսքով մեր գոհութիւնը յայտնելով, կ'անցնինք երկրորդ հանգամանքին։

Ինչ կամ դրամագլուխ։ Երկրագործին դրամագլուխները խիստ զանազան ձեւեր ունին, իր բնակարանէն, մէջի կահ կարասիքէն ու ընտանեացը տարեկան պաշարէն զատ՝ հողը, հունտերը, մշակութեան գործիքը, անասունները ու մինչեւ անգամ ասոնց տուած պարարտութիւնը (քշտքը) անոր ամենահարկաւոր բաներ են, և ասոնց մէկէն ալ անցնիլը անհնար է իրեն։ Այց որովհետեւ ոչ միայն մերինին պէս չափաւոր ազգ մը, այլ և ամենահարուստ տերութիւն մը չի կրնար ամեն մարդու պակասութիւնը հոգալ, և ասանկ բաներն ալ՝ որովհետեւ աշխատասէր մարդ մը միշտ կրնայ իր աշխատուքը ու ինայութեամբը ձեռք բերել, ուստի հարկ չէ՛ ասոնց վրայ հոս երկարօրէն խօսիլ, մանաւանդ որ, աս մասին ալ բաւական շահած պիտի կրնայ ըլլալ ազգերնիս, թէ որ յառաջադիմութեան ամենէն կարեւոր պայմանը սեպած հանգամանքնուս, այսինքն, հրմատութեան տարածուելուն համար կարելի եղած հոգը տանի։

Պէրպէ շարունակուի։
Գ. Աթմարաճիեան։

ԱՆԳԴԻՈՑ ԹՂԹԱԲԵՐՈՒԹԵԱՆ ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆԸ

Հաղորդակցութեան ուրիշ միջոցներուն պէս՝ թղթաբերութիւնն ալ ազգի մը լուսաւորութեանը, քաղաքակրթութեանը ու առեւտուրին զարգանալուն խիստ հզօր միջոցներէն մէկը ըլլալուն, Անգղիոյ լուսաւորեալ ազգը՝ իր եկամուտին այս նշանաւոր մասն ալ առանց բարեկարգութեան չէ թողուցած։ Այս իրր ճշմարիտ քաղաքագէտ, գիտնալով՝ որ տերութիւն մը իր ժողովուրդին նիւթական ու իմացական զարգացմանը համար որչափ ծախք կամ զոհ ընէ, համեմատաբար բան մը ըսել չէ։ և իրր ճշմարիտ տնտես գիտնալով՝ որ ինայութիւնը՝ երբեմն սուղ վճարելով կամ առ ժամանակեայ կրօսպ մը ընելով կ'ըլլայ։ և որ և է նիւթ մը՝ իր աժանութեամբը հարկաւ ժողովրդեան վայելելու կարողութիւնը կ'ունենայուն, ու հետեւաբար ալ՝ այն նիւթին վրայօք սատիկ սպառում մը կը պատճառի հասարակութեան մէջ։ աս սկզբունքները գիտնալով, կ'ըսեմ, Անգղիոյ տերութիւնը՝ 1839 ին իր թղթաբերութեան դրութեանը մէջ սանակ բարեկարգութիւն մը ընդունեց, որ թէպէտ հարկաւ 15—20 տարի իր թղթաբերութեան եկամուտը պիտի խիստ նուազեցնէր, բայց ուրիշ ամեն տնտեսական բարեկարգութեանց պէս յոյս կուտար, որ եռքերը առաջինէն աւելի շահաւոր ըլլար արքունի գանձուն։ Այս նախատեսութիւնը պարապը չի գնաց, ինչպէս որ վարը դնելիք ցուցակնուս պիտի տեսնուի։ Այց անկէ առաջ անյարմար չերեւար մեր արգոյ հասարակութեանը գիտցուցնելու թէ ի՞նչ էր Անգղիոյ թղթաբերութեան հին դրութիւնը և ի՞նչ է նորը։

1839 էն առաջ, մեծին Բրիտանիոյ մէջ շրջագայած նամակներուն տարուբերութեան սակը՝ տեղերուն հեռաւորութեանը համեմատած էր։ զոր օրինակ, 1—7 մղոն հեռու երթալու նամակը 2 փէննա կամ (32 փարայ) կը վճարէր։ 8—15 չորս փէննա։ 15—20 հինգ փէննա։ 20—30, վեց փէննա։ 30—50, եօթը փէննա։ 50—80, ութը փէննա։ 80—120, ինը փէննա, և այլն։ անանկ որ, այս դրութեամբ մեծին Բրիտանիոյ մէջ շրջագայած նամակները իրարու վրայ 7 կամ 7½ փէննա կը վճարէին։ Եւ այս ճամբով՝ թղթաբերութեան տարեկան խիստ մեծ եկամուտը 2,006,000 լիրա եղած էր։ որմէ 30 % նամակատան ծախքն ալ դուրս հանելու ըլլանք, զուտ եկամուտը կը մնայ 1,404,200 լիրա։ կամ 268,924 քսակ։

Այց 1839 ին, Պ. Ռոլանտ—Հիլ՝ նոր կարգադրութիւն մը առաջարկեց խորհրդանոցին, և ան ալ ժամանակին պարագայներէն ստիպուելով՝ պարտաւորեցաւ այն առաջարկութիւնը ընդունելու։ Այս նոր կարգադրութենն ալ նայելով, Միացեալ Թագաւորութեանց իր մէջը (այսինքն Սկոտիան ու Իռլանտան դուրս հանելով) շրջաբերած նամակները՝ առանց տեղի հեռաւորութեան նայելով, պիտի վճարեն, ½ ունկի (չորս տրամ) ծանրութեամբ նամակը՝ մէկ փէննա (18 փարայ), 1 ունկին (ութը տրամ) 2 փէննա։ 2 ունկին՝ 4 փէննա։ 3 ունկին՝ 6 փէննա։ և այս կերպով ամեն մէկ ունկի աւելնալուն երկերկու փէննա կ'աւելնայ, մինչեւ որ, նամակը 16 ունկիի ծանրութեան հասնի։ այս չափէն անդին թղթաբերութիւնը նամակ չի ընդունիր։

Եւ այս նոր կարգադրութիւնը դիւրութեամբ գործի դրուելուն համար, կառավարութիւը Վիքտորիա թագուհւոյն պատկերովը դրոշմած մանր էֆֆոպներ տպած է։ որուն ամեն մէկը մէյ մէկ փէննա արժողութիւն ունի։ Այս էֆֆոպներուն կռնակի կողմը չոր խէժով օծուած է, հասարակութիւնը անկէ մէկ հատ մը կ'առնէ, կը թրջէ, նամակին վրայ կը փակցունէ։ ու անկէ ետեւ նամակը առանց ուրիշ բան վճարելու իր տէրոջը կ'երթայ։ Այս նոր դրութեան անունը՝ իր վճարած վարձքին անունէն առնելով էֆֆոպ պէյճ ըսած են, որ ըստ մեզ կրնանք էֆֆոպվճար բառը թարգմանել։

Այս նոր դրութեան ընթացքովը՝ Անգղիոյ մէջ թղթաբերութեան զարգացումը հետեւեալ երեքտասանամեայ ցուցակէն աղէկ կը հասկրցուի։

տարի	Թիւ նամակաց	տարեկան ճանաչումն նամակաց	աւ. %
1839	76,000,000	. . . . .	
1840	169,000,000	93,000,000	123
1841	196,500,000	27,520,000	36
1842	208,500,000	12,000,000	16
1843	220,500,000	12,000,000	16
1844	242,500,000	21,500,000	28
1845	271,500,000	29,500,000	39
1846	299,500,000	28,000,000	37
1847	322,000,000	22,500,000	30
1848	329,000,000	7,000,000	9
1849	337,500,000	8,600,000	11
1850	347,000,000	9,500,000	13½
1851	360,500,000	13,500,000	18

Ինչպէս որ կը տեսնուի, թղթաբերութեան սակին իջնալովը՝ 12 տարուան մէջ, նամակաց թիւը 76 էն 360 միլիոնի ելեր է, ըսել է որ, աճումը շարունակ ու հաստատուն է։ Եւ թէպէտ, այս նոր կարգադրութիւնով Անգղիոյ տերութեան եկամուտը տարին հիմա իրր 1,100,000 լիրա պակասած է, բայց նամակաց այս շարունակ աճմանը նայելով, տարակոյս չի կայ, որ քիչ տարիէն գանձը ոչ միայն իր վնասները պիտի լեցնէ, այլ և իր եկամուտը առաջուընէ ալ խիստ շատ պիտի աւելնայ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Կ. ՊՕԼԻՍ, 7—19 ՄԱՐՏԻ

Այս շաբթուան գործողութիւնները խիստ քիչ եղան, թէպէտ շատ ըլլալու ալ ժամանակին էր։ վասն զի, ուրիշ տարիներ՝ այս ատեն շատ բան կը ծախուի Ռումելիի և Անատոլուի համար։ Այս անգործութեան պատճառը՝ ստակի պակասութիւնն է։ և քիչ մը ալ օդին աւելորդութիւնը, որ ամսոյս սկիզբէն 'ի վեր մինչեւ հիմա կը շարունակէ։ Գնողները գիտնալով՝ որ ճամբան ամեն տեսակ ապրանք կան յաջողակ հովերով ներս մտնալու, բան մը չեն գներ կոր։

Իզմիրէն 6—18 մարտի թուականով կը գրեն։ Այս շաբթու ափիոնի վրայօք մեծ շարժում եղաւ վաճառականը։ Հինաստանէն եկած սուրհանդակը 120 մնտուկ ափիոնի 420 էն 425 թալէռի վաճառման լուրը բերելուն, ուղարկողները ուզեցին որ անոնց տեղը լեցուներն։ ուստի վաճառուած 129 մնտուկին տեղը 360 մնտուկ գնեցին էբրին 110 էն 109 ղուռուշի։ Հօնք—Գոնկէն յունվար 15—17 թուականով եկած լուրերուն նայելով, Հինաստանի մէջ՝ Անգլիատանի ափիոններէն Բադինային գինը 507 թալէռ է։ Պէնարէսինը և Մալուանինը 485։ Վերոյիշեալ վաճառման պատճառաւ հիմա մեր վաճառանոցը մնացած ափիոնը 360 մնտուկ է, և ներսերն ալ շատ բան մը մնացած չի պիտի ըլլայ վերջին բերքէն։

Այս շաբթու նաեւ 600 պալեա տորոն (քէօք պոյա) վաճառուեցաւ կենդինարը 202½ էն 218։ Այս ապրանքը հիմա աղէկ կը ծախուի կոր։ և մեր վաճառանոցը դռնուածն ալ 3500 պալեայի չափ կայ։

Ռուրդ, 500 կենդինարի չափ ծախուեցաւ 205 ղուռուշի։ Այս ապրանքը քանի մը ամիս առաջ խիստ շատ էր մեր վաճառանոցը, վերջի երկու ամսուան մէջ հատաւ, անանկ որ, նորը կ'սպասուի կոր։

Կաղին (փալամուտ) 3500 կենդինարի չափ կար այս շաբթու։ վաճառման գինը չի կրցինք իմանալ, բայց հաստատ է և շատ ալ չի կայ։

Ճ/հրիին և բամպակին երեսը նայող չի կայ։ Իւղը աղէկ է։

Օտախտ առնուած ապրանքները՝ միայն տեղական գործածութեան համար պէտք եղած անհրաժեշտ քանակութիւններ էին։

Լոնտոնէն կը գրեն վերտ։ 8—20 թուականով։ Վաճառանոցնիս եկած ցորենը շատ չափաւոր է։ գնողները շատ են և գիներնին ալ հաստատ։ Իրենիկ ցորեն՝ 1210 տոլորդ (9,800 գրիւ) ունինք ու 3970 տոլորդ ալ (32,476 գրիւ) օտար ցորեն։

Համբուրկէն կը գրեն 8—20 փետրուարի։

Ուիօէն եկած յաջող լուրերուն համար, խահուէի գլխաւոր տերերը գիները հաստատեցին։ Այս շաբթու 6500 պալեա Պրէզիլ ծախուեցաւ 3⅜ էն ⅝։ 2600 պալեա Կուայրա ծախուեցաւ 4⅛ էն 5։ 2900 պալեա Սուրբ Դոմինիկոսի ծախուեցաւ 3¾։ 300 պալեա Ռօռթօ Ռիքօ ծախուեցաւ 5 էն 5¼։

ԴՐԱՄՈՑ ԱՐԺՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

7—19 ՄԱՐՏԻ

	ՂՐՇ.	ՓԲ.
ՏՈՒՊԼՈՆ	372—	. .
ՍԻՒՆԱԴՐՈՒՄ	25—	9
ԱՐԾՈՒԵԴՐՈՒՄ	24—	9
ՄԱՃԱՌ	53—	. .
ՓԲՌԲՄԻՑ	55—	. .
ՈՍԿԻ 20 ՓՌ.	93—	. .
ԱՐԾԱԹ 5 „	23—	14
ՓՕԼ ԻՄՓԷՌԻԱԼ	85—	20
ՓԱՐՊՕՎԱՆՑ	18—	20
ԼԻՐԱՑ ՍԴԷՌԼԻՆ	117—	. .
ՍՈՎՐԱՆԱՑ	163—	. .
ՑՕՎԱՆՑԻԿ	3—	34
ՈՍԿԻ 100 նոց 1000 ը	90—	. .
„ 20 „ „	62—	. .
ԱՐԾԱԹ „	50—	. .

ԴՐԱՄԱԹՈՒՂԹ շահը առնուած

ղեղջ 3 %

„ „ չառնուած

„ 1½ %

ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ՊԱՆՔԱՑԻ ԳԻՆԸ 11—23 ՄԱՐՏԻ

ԼԻՐԱՑ ՍԴԷՌԼԻՆ	110 ղրշ.
ՓՈՒԱՆՔ	177 փր.

ՎԱՃԱՌԻ (ՓԻԱՑՏԱ) ԳԻՆԵՐԸ

ԼԻՐԱՑ	114—114½
ՓՈՒԱՆՔ	180½—181
ՓԻՕՐԻՆ	365—366

ԾՈՎԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

— Երեքշաբթի գիշերուան պատահած հարաւային փոթորիկը ծովուս վրայ մեծ վնասներ ըրաւ, որոնց մէջէն գիտցածներս սոնք են։ Սօսա պուռնուի առջեւները՝ Ռէֆալա յոյն նաւապետին Պուիք նաւը ժայռերուն վրայ ինկեր է։ Գոտրգիւղի առջեւը՝ Սօնտերման Ռուս նաւապետին Գրուօքա անուն նաւը որ Կարթագինէն կուգայ եղեր, աւազի վրայ նստեր է։ բայց աս առտու՝ կրցեր են նորէն զանի ջուրը իջեցընել և Այդէրլի շոգենաւով նաւահանգիստը քաշել, առանց մեծ վնաս մը կրած ըլլալու։ Կարթագինէն եկող Սբերանցա անուն Մալթացի պարկ մը՝ Ռումքաբուի առջեները ընկղմեր է։ Մարմարայի ծովուն մէջ ալ երկու նաւ խորտակեր են, բայց անունները չեմք գիտեր։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆ

— Պոլսոյ Բիրեճ պոռնոյի խահվէին վերի իրմը եղած ծովէրէն ո՝ էպէ-ի բը-րը մինչ՝ վեր կոր կոր պէտ ծախոյ։ Շինուելու համար պէտ եղած կայսերական հրամանը (իրատէ) առնուած է։ Այսր՝ ինչ ծովէրէն և ինչ էպէ-ի բը-րէն պեղ առնիլ ուզող՝ Բաշտէճը խանը Մոսպահեճի Նաշէտ աղայի հետ երթայ խօսի։

Այս լուգիրը ամիսը մը անգամ կ'ելլէ շաբաթ օրերը։ Տարեկան գինն է կանխիկ 100 ղրշ. իսկ վեցամսեայ գինը 55 ղրշ։ Ով որ ուզէ կրնայ պորտգրուելով Կ. Պոլիս՝ վերի խանը լուգրոյս գրասենեակը։

Օրի-նիա՝ (Իզմիր) Անդրէասեան Սարգիս աղայի վաճառատունը։

Պրուսա՝ Բարսէղճիեան Մարիոս աղայի վաճառատունը։

Ադրիանուպոլիս՝ (Լիւլեբուրկաս) Պահճէպանեան Յովհաննէս աղայի վաճառատունը։

Կիւտահիա՝ (Բայսէրի) Ծուէնկեան մահկանէ Կարապետ աղայի վաճառատունը։

Թրապիզոն՝ Բարակիսեան Սարգիս աղայի վաճառատունը։

Կարին՝ (Էրզրում) Մարկոսեան մահկանէ Յակոբ աղայի վաճառատունը։

Թրէբոլ՝ Աղայեան Աբրահամ աղայի վաճառատունը։

Նիկոմիդիա՝ (Իզմիտ) Մելքոնեան Գէորգ աղայի վաճառատունը։

Հոտոսդ՝ (Թէքիրտաղ) մահկանէ Նշան աղայի սենեակը։

ԽՄԲԱԳՐԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԻՒԹԻՃԵԱՆ։

Կ. ՊՕԼԻՍ Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ց. ՄԻՒՀԵՆՏԻՍԵԱՆ